

PlumX ja altmetriikkadata – tutkijan omat mediaseurantatyökalut

POSTED ON **28.10.2016** BY **SAMU KYTÖJOKI**

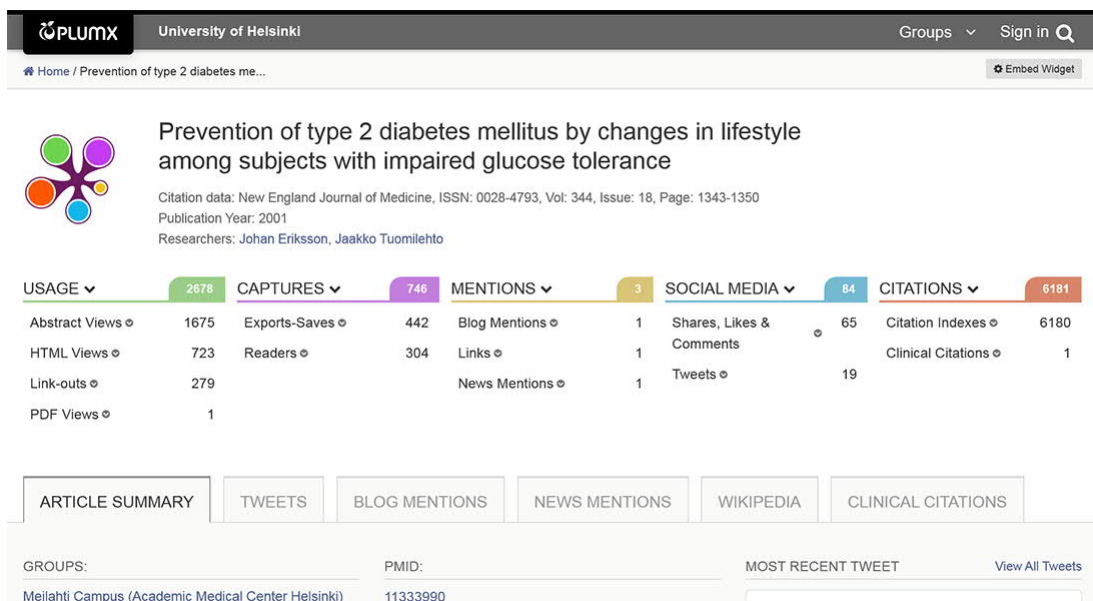

Helsingin yliopiston kirjasto on pilotoinut [PlumX-altmetriikkatietokannan käyttöä](#) vuodesta 2015. Kirjasto on tarjonnut PlumX-tietokantaa kaiken halukkaiden yliopiston tutkijoiden käyttöön vuodesta 2016 alkaen. Palvelu on vielä kokeilevaa, sillä altmetriikkaan liittyvät välineet ja menetelmät ovat vielä varsin tuoreita ja aktiivisessa kehitysvaiheessa. Helsingin yliopiston kirjasto osallistuu aktiivisesti altmetristen palvelujen kehitykseen.

PlumX:n ominaisuuksia

PlumX:n metriikkaa voi tarkastella useiden erilaisten rajausten kautta. Tarkastelun kohteena voi olla esimerkiksi yksittäisen tutkijan tai tutkimusryhmän tuotannon sosiaalisessa mediassa saama huomio. Tarkastelun kohteen voi rajata edelleen tiettyihin vuosiin tai julkaisutyyppeihin (artikkelit, kirjat, videot jne).

Yksittäisen

artikkelin yleisnäkymä

Altmetristä dataa kerätään monista lähteistä, ja jo yleisnäkymä on varsin informatiivinen. Näkymän voi rajata edelleen lähdetyyppiin mukaan:

- **Käytön** (usage) perusteena ovat artikkelin ja sen tiivistelmän lataukset ja katselukerrat, videoistot sekä WorldCat-tiedot.
- **Kaappausten** (captures) perustuvat mm. Delicious-kirjanmerkkien ja Mendeley-lukijoiden määrään.
- **Maininnat** (mentions) keskittyvät blogeihin, uutisiin ja Wikipedia-linkkeihin sekä Amazonin, Goodreadsin arvioihin ja Redditin kommentteihin,
- **Sosiaalisen median** (social media) data muodostuu Facebook-tykkäysten, -jakojen ja -kommenttien määrästä, YouTube-tykkäyksistä, Google+-palvelun suositusluvuista, Redditin äänestyspisteistä (Scores) sekä Twitter-palvelun twiiteistä, joista näkee myös itse sisällöt eli alkuperäiset twiitit.
- **Viittausten** (citations) lähteinä ovat DynaMed Plus Topics, Scopus, PubMed Central, PMC Europe ja CrossRef. Etenkin lääketiede on siis viittausdatassa hyvin edustettuna, mutta humanistisyhteiskuntatieteellisillä aloilla PlumX ei viittausdatallaan aina merkittävästi paranna perinteisen metriikan lähteitä.

PlumX:n merkittävä ansio analytiikassa on sen visuaalisuus ja käyttäjäystävällisyys. PlumX ei myöskään rajoita seurattavia kohteita vain artikkeleihin, vaan se tarjoaa mahdollisuuden tarkastella myös esitelmiä, videoita, äänitteitä, kuvia, karttoja jne. Formaattien kirjo on laaja, mutta seuratut lähteet ovat joskus rajallisia – kuten esitysten osalta keskittyminen SlideShareen.

Pallo myös kustantajilla ja tutkijoilla

Monipuolisista ominaisuuksistaan huolimatta PlumX ei tavoita kaikkea altmetriikka-dataa kattavasti. Osa puutteista johtuu tietolähteiden rajoituksista, osa julkaisujen puutteellisista

metatiedoista (esim. [DOI-tunnisteen](#), *Digital Object Identifier*, puuttuminen). Humanistis-yhteiskuntatieteellisillä aloilla julkaiseminen kirjana on edelleen varsin yleistä, mutta kotimaisten monografioiden kohdalla WordCat-tiedot eivät ole kattavia, sillä [WorldCat](#) ei sisällä suomalaisia kirjastokokoelmia. Kuten perinteisessä bibliometriikassa, ovat eri tieteenalat ja julkaisutyytit ja - kielet eri tavoin edustettuina myös itse datassa, mikä on otettava huomioon analyyseissä ja mahdollisissa vertailuissa. Selkeä kehityskohde niin PlumX:ssä kuin muissakin metriikan lähteissä!

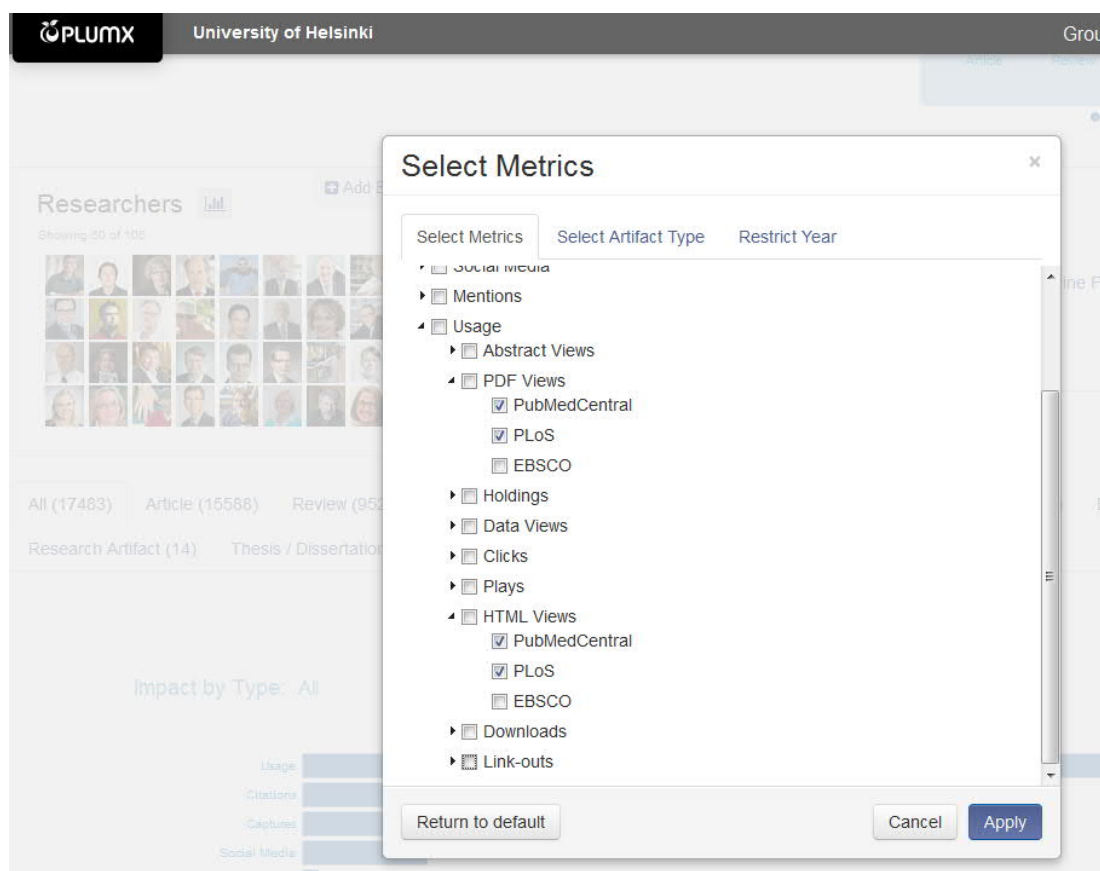
Tutkijan kannattaa myös itse olla aktiivinen altmetriikka-datan mahdollistaja ja luoja – huolehtia, että jokaisella julkaisulla on yleisessä käytössä oleva yksilöivä tunniste, kuten DOI, ja myös käyttää sitä kaikessa viestinnässään.

Seuraavaksi esitellään, miten PlumX:n nykyisistä ominaisuuksista ja mahdollisuuksista erinomaisesti hyötyvät lääketiedekampuksen tutkijat voivat tarkastella tuottamiensa avoimien julkaisujen altmetriikka-huomiota.

Open Access -aineistot esille PlumX -altmetriikkatietokannassa

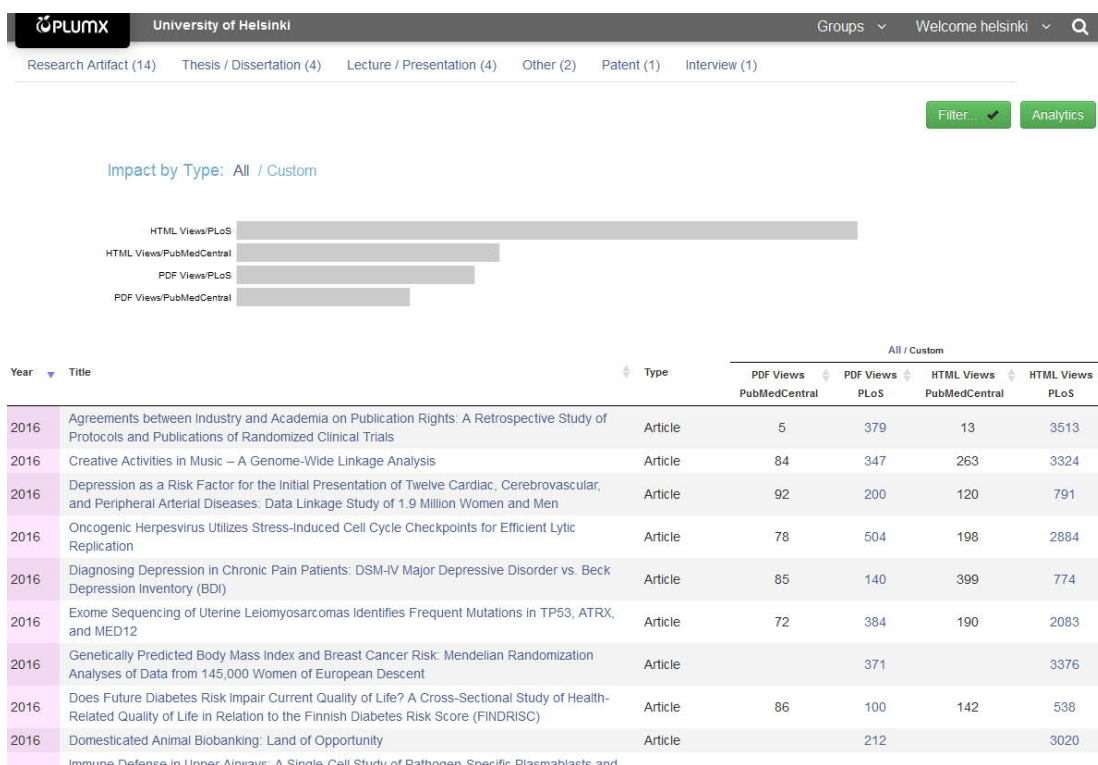
Meilahden [Academic Medical Center Helsinki](#) -lääketiedekampuksen tutkijoita löytyy PlumX:stä tätä kirjoittaessa 105, joilla on julkaisuja yhteensä yli 17 000 kappaletta. Näistä saa valikoitua Open Access -julkaisut rajaamalla haun PubMed Central -palveluun ja PLoS-lehtiin.

Valitaan ensin Filter ja sieltä PDF ja HTML Views -kohtien alta sekä PubMed Central että PLoS (kuva 1). Tarvittaessa voidaan vielä valita julkaisun tyyppi tai julkaisuvuosi.

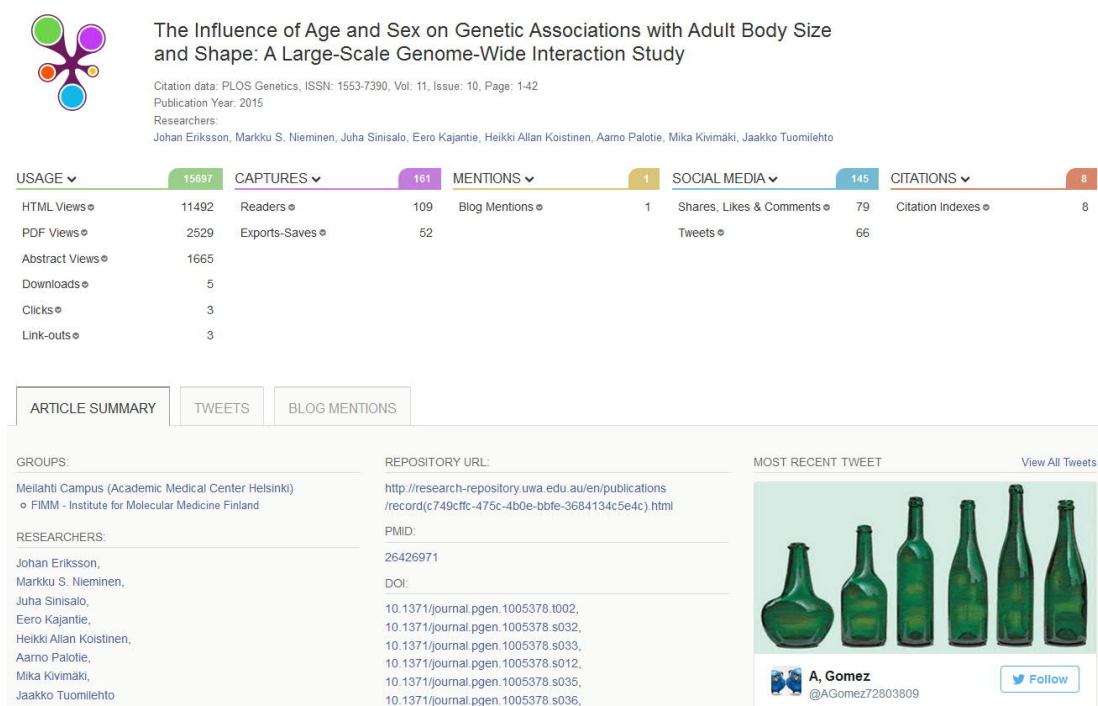
Kuva 1.

Näin löydetään artikkelit, jotka ovat joko PubMed Central -palvelussa ja/tai PLoS-lehdissä eli kyseessä ovat avoimesti verkossa löytyvät artikkelit (kuva 2).

Kuva 2.

Seuraavaksi valitaan haluttu artikkeli, ja saadaan esille muu artikkeliin liittyvä metriikka ja käyttötilastot (kuva 3).

Kuva 3.

Artikkeli on julkaistu PLoS Genetics -lehdessä, joka on keskeinen Open Access -julkaisu. Huomiota kiinnittää lisäksi, että artikkeli on löytynyt myös australialaisesta julkaisuarkistosta mutta ei Helsingin yliopiston omasta Helda-palvelusta (jossa artikkeli toki on myös saatavilla). Helda tulisivin saada pikimmiten mukaan PlumX:n seurattaviin lähteisiin, jotta myös oman julkaisuarkistomme käyttö näkyisi Plumin tarjoamissa metriikoissa.

Laajentuvat altmetriikkapalvelut

Helsingin yliopiston kirjasto laajentanee altmetriikkapalveluitaan lähitulevaisuudessa, jolloin mahdollisesti saadaan tarkempi kuva julkaisujen yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta kuin pelkästään yhden palvelun kautta. Altmetriikassa on tärkeää myös tutkijan omakohtainen aktiivisuus sellaisissa palveluissa, joista dataa kerätään. Tähänkin kirjasto tarjoaa työkaluja jatkossa.

Helsingin yliopiston ja HYKSin liittyminen mukaan kansalliseen [ORCID-tutkijatunnisteen](#) konsortioon lisää edelleen yliopiston tutkijoiden mahdollisuuksia saada julkaisuilleen kansainvälistä näkyvyyttä ja siten kasvattaa oma pääomaansa globaalilla tieteen kentällä. Helsingin yliopiston kirjasto on tutkijoiden partnerina valmis avoimen tieteen tarjoamiin uusiin mahdollisuuksiin.

Lue myös [PlumX-altmetriikkapilotti Helsingin yliopiston kirjastossa – kokemuksia eri tieteenaloilta](#).

Teksti

Susanna Nykyri

tietoasiantuntija

Jukka Englund

johtava tietoasiantuntija

Kuvat

Jukka Englund

johtava tietoasiantuntija